

Януш Людмила,
магістрант, здобувач ОПП «Екологія та біоекономіка»
Файфура Василь
к.е.н., доцент,
Західноукраїнський національний університет

БІОЕНЕРГЕТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

За нинішніх умов визначальною умовою подальшого сталого соціально-економічного розвитку і повоєнного відновлення країни є забезпечення стійкої еколого-енергетичної безпеки. Знищення у ході воєнних дій більшості енергогенеруючих потужностей і непередбачуваність політичної поведінки агресора у майбутньому вимагає кардинальну зміну підходів до енергетичного відновлення країни.

Вона передбачає зменшення концентрації виробництва енергоресурсів, будівництво малих та середніх енергогенеруючих об'єктів та дисперсне їх поширення по території країни. Крім того необхідно долати й надалі залежність від постачання енергоресурсів через поступовий перехід економіки на біоресурсну основу.

Для Тернопільського регіону це доволі актуально, оскільки запасами викопних паливно-енергетичних ресурсів область вкрай обділена. Натомість розвиток аграрного комплексу, суміжних з ним галузей, в першу чергу харчовою промисловістю, створює хороші передумови для розвитку сектора біоекономіки.

Сільське господарство області – одне з найефективніших в країні. Значна кількість біомаси, яка є відходами чи проміжними продуктами агровиробництва може бути використана на виробництво біометану, етанолу тощо.

Велика кількість відходів утворюється при переробці первинної сільськогосподарської продукції, а в структурі переробного комплексу домінують спиртова і цукрова галузь, підприємства з переробки сої, соняшникового насіння, виробництва борошно-круп'яних виробів. Так Хоростківський спиртзавод має ліцензію і виготовляє біоетанол.

Необхідність розвитку цього сектора зумовила трансформацію спеціалізації сільського господарства області. Так у багатьох громадах почали культивувати не традиційні сільгоспкультури, а енергетичні (міскантус, енергетичну тополя та вербу, павловнію та інші). Зокрема значні площі під такими культурами зустрічаємо вже в Мельниці-Подільській та Тернопільській територіальних громадах.

Формування потужної сировинної бази та переробного сектора біоенергетики передбачено в області при плануванні територіального розвитку [2, с.69]. «Схемою планування території...» передбачено вирощування енергетичних культур та створення необхідних потужностей для виробництва біопалива в регіоні. Наявний в області потенціал дає змогу виробляти у великих обсягах всі основні види біопалива:

- біодизель – сировина ріпак;
- біоетанол – меляса, патока, зернові, целюлоза);
- біогаз – на основі силосу кукурудзи, трав'яних, зернових і злакових культур, гною свиней та ВРХ, посліду птиці, жому і меляси);

– біомаса, яка використовується для виробництва тепла – основою виробництва є відходи сільського господарства (солома, стебло та качани кукурудзи, стебло та лушпиння соняшника).

Значна частина відходів, придатних для розвитку біогазових установок формується як відходи тваринництва. Так на базі птахофабрики у с. Соколів працює біоенергетичний комплекс з виробництва біометану і електроенергії. Для Скалата розроблено проєкт будівництва біоферментаційної станції, яка перероблятиме органічні відходи міського сміттєзвалища та переробляти додатково сільськогосподарську органічну сировину від місцевих фермерів.

Розвиток галузі і будівництво установок з виробництва біометану в області передбачено програмними документами, в тому числі тими, які стосуються управління та поводження з відходами. Наявні на території сміттєзвалища є факторами просторового тяжіння об'єктів біоенергетики. Проєкт у Малашівцях є одним з показових.

Регіон має доволі високий потенціал для вирощування і виробництва екологічно чистої продовольчої продукції [3, с. 156], хоча не раціонального і не повною мірою його використовує.

Інтегральний технічно-досяжний енергетичний потенціал відновлюваних джерел енергії Тернопільській області у перерахунок на умовне паливо (у. п.) становить 1,64 млн. т., в т. ч. сонця – 0,15, вітру – 0,14, малих рік – 0,1, геотермальної енергії – 0,17, біомаси – 0,93, доквілля – 0,15. Реалізація його дала б змогу замінити 63,8% всіх обсягів паливно-енергетичних ресурсів, які споживають користувачі області.

Розв'язання екологічних проблем на основі біоенергетичних підходів має міцне обґрунтування. Динаміка кліматичних змін, загрози традиційної карбонової економіки переконують, що екологічна та енергетична сфери мають стати рушієм подальшого соціально- економічного розвитку, а перспективи поліпшення екологічної ситуації та оптимізації доквілля треба розглядати не лишень з точки зору негативних наслідків несприятливих станів, а й в контексті залучення інвестицій у біоенергетичний сектор економіки. А на вирішення проблем доквілля і підвищення енергоефективності нині є реальні можливості залучати фінансові та інвестиційні ресурси. Перспективною для області є реалізація природоохоронних та енергоощадних місцевих проєктів та розвиток зелених видів підприємництва. Це своєю чергою передбачає впровадження екологічно чистих технологій у промисловості, аграрній сфері, житлово-комунальному господарстві, скорочення енергомісткості виробництва, залучення альтернативних видів енергетичних ресурсів активніше використання енергії сонячного, вітрового і сільськогосподарського походження, біогазу, проведення заходів щодо зменшення рівня енергоємності регіональних економічних комплексів, озеленення транспорту та забезпечення стійкого внутрішнього попиту на екологічно безпечні послуги та товари.

Список використаних джерел

1. Стельмах Є. Передові технології нетрадиційних джерел енергії. Освіта, наука, бізнес, енергетичні технології: сучасний стан, проблеми та перспективи: матеріали XII Національної науково-практичної конференції [Тернопіль, 16 листопада 2023 р.]. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2023. С. 105-107.

2. Тернопільська область. Схема планування території (продовження роботи). Том І. Місце області в системі розселення України, демографічний прогноз, територіальна організація та структура господарського комплексу, пропозиції по розвитку функціонально-планувальних елементів, прогноз напрямів розвитку адміністративних одиниць. Державне підприємство Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю. М. Білоконя». К., 2017. 197 с.

3. Ярема Л.В., Замора О.І. Економічний потенціал сільського господарства Тернопільської області та можливості його ефективного використання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Випуск 17, частина 2, 2018. С. 153-157.